ÞRÓUN FAGLEGRAR FORYSTU OG LÆRDÓMSSAMFÉLAGS – HÉR OG ÞAR

HLUTDEILD OG HRÍSLUN

Landssambandsþing DKG
Akureyri, 6. maí 2017

Birna María Brattberg Svanbjörnsdóttir, lektor í HA og félagi í Mýdeild

FAGLEGT LÆRDÓMSSAMFÉLAG
(E. PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY, PLC)

- Öflugt lærdómssamfélag er talið grundvallarþáttur í að styrkja hæfileika skóla til skólaþróunar og umbóta (Anna Krisín Sigurðardótir, 2010; Harris, 2010; Hall og Hord, 2011; Lambert, 2003; Stoll, 2009)

- Hefur jákvæð áhrif á kennslu og árangur nemenda/barna (Seashore Louis o.fl., 2010)

- Heildrænt nám (Hargreaves, 2007)

TEYMI
SAMVINNA, SAMRÆÐA, FÉLAGASTUÐNINGUR

Lærdómsteymi er grunneining í lærdómssamfélagi, þar á sér stað þekkingarsköpun og skapandi og gagnrýnin hugsun (Anna Kristín Sigurðardóttir, 2010; Krøll-Schwartz, 2004)

EINKENNI FAGLEGS LÆRDÓMSSAMFÉLAGS

- **Áhersla á nám nemenda/barna**
- Sameiginleg sýn á það ástand sem á að skapa til að ná markmiðum
- Sameiginleg gildi og væntingar
- Markmiðs- og árangursmiðað starf
- Sameiginleg greining á því sem gerist og núverandi ástandi
- Skuldbinding/hlutdeild til að leggja sitt af mörkum til stöðugrar þróunar - forysta
- Starfsþróun - svo lengi lærir sem lifir – ÆVINÁM

(Dufour og Fullan, 2013; Hargreaves og Fullan, 2012; Roy og Hord, 2006)

Til að þróa lærdómssamfélag þarf að:

Byggja upp nýja þekkingu saman

Rannsaka saman

Taka forystu

Hrísla námi

Hugsa saman

Þora að mistakast

Læra saman

Vinna saman

Tala saman

Sýna hlutdeild

Til að þróa lærdómssamfélag þarf að:

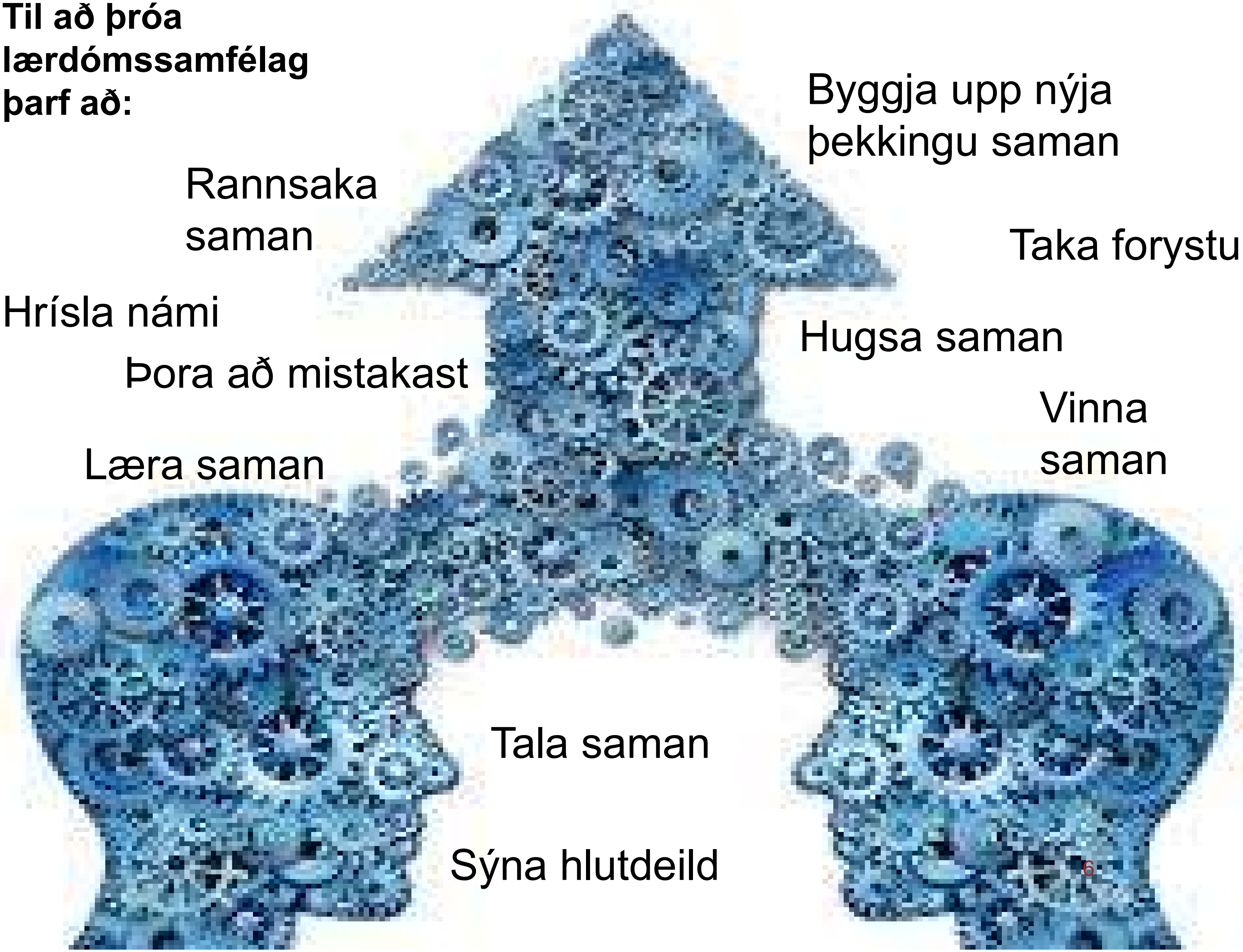

Byggja upp nýja þekkingu saman

Rannsaka saman

Taka forystu

Hrísla námi

Hugsa saman

Þora að mistakast

Vinna saman

Læra saman

Tala saman

Sýna hlutdeild

FAGLEG FORYSTA

- Það er þekkt fullyrðing og staðfest með rannsóknum að fagleg forysta hefur mikil áhrif á umbótastarf í skólum (Hall & Hord, 2011; Hopkins et al., 2014; Leithwood, Anderson, Marscall, & Strauss, 2010; Seashore Louis, 2010).
- Félagslegur kraftur sem myndast þegar samhugur er um að takast á við mikilvæg verkefni til umbóta fyrir skólastarf (Spillane, 2006).

Með hugtakinu fagleg forysta er hér átt við viðleitni stjórnenda og stuðnig við starfshætti faglegs lærdómssamfélags. Einnig hvatningu þeirra og stuðning til að virkja aðra til forystu.

INNLEIÐING STARFSHÁTTA LÆRDÓMSSAMFÉLAGS Í SKÓLUM AKUREYRAR OG NOKKURRA SKÓLA EYJAFJARÐAR

Í SAMSTARFI VIÐ MIÐSTÖÐ SKÓLAÞRÓUNAR HA

TÍMALÍNA

- 2011 – skýrsla um stjórnkerfi skóla á Akureyri (BMS og TÞ)
- 2012-2013 Heiltæk forysta og Jafningjastuðningur, námskeið fyrir stjórnendur Akureyrarbæjar

- 2013 – haust, stýrihópur grunnskóla stofnaður
- 2014 – janúar, stýrihópur leikskóla stofnaður
- Mánaðarlegir fræðslu- og vinnufundir stjórnenda í grunnskólum og leikskólum (3 tímar í senn), stopulla frá hausti 2015
- Desember 2014 stofnaður stýrihópur um gerð læsisstefnu

MARKMIÐ OG RÖK FYRIR INNLEIÐINGUNNI

- Auka árangur og framfarir allra barna
- Flétta starfsþróun (sí- og endurmenntun) inn í daglegt starf
- Kerfisbundinn stuðningur við kennara/starfsfólk
- Kerfisbundin gagnaöflun
- Metanlegra skólastarf
- Opna á umræðu um störf og fagmennsku
- Draga úr ótta við að mistakast

VIÐFANGSEFNI

- Lærdómssamfélagið – sameiginleg sýn, mat á stöðu og viðmið um árangur (2013-2014)
- Starfendarannsóknir skólastjórnenda (tilraun, vor 2014)
- Tímastjórnun stjórnenda (vor 2014)
- **Læsisstefna (2014-2017)**
- Menntabúðir (haust 2015 og haust 2016)
- Hæfnimiðað námsmat – fundir faggreinakennara (vor 2016)
- Skóli án aðgreiningar, umræða/hópaverkefni (vor 2016)
- Leiðsögn nema og nýliða (námskeið, haust 2016)

MAT Á LÆRDÓMSSAMFÉLAGI

Olivier og Hipp (2010)

Þýtt og staðfært á íslensku og aðlagað að grunnskólum af Birnu Svanbjörnsdóttur í samstarfi við skólastjóra, kennara og kennaranema

DuFour, R., DuFour, R., Eaker, R., og Many, T. (2010)

Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work. Þýtt og aðlagað að leikskólum af Rannveigu Oddsdóttur og Helgu Rún Traustadóttur, MSHA, 2014

ÁRANGUR - GRUNNSKÓLA

- Skólastjórnendur telja tíma sínum hafa verið vel varið og hafa stutt við starfsþróun og eflt lærdómsmenningu (Maríanna Ragnarsdóttir, 2016)
- Mat skólastjórnenda í 9 skólum vorið 2017 út frá matskvarða sýnir breytingar og framfarir í flestum þáttum en síst í starfsþróun. Skólarnir nýta starfendarannsóknir nær ekkert og óljóst er hvort starfsþróunin hríslist til nemenda og skili þeim betri námsárangri (Laufey Magnúsdóttir, 2017)
- Skuldbinding/hlutdeild skólastjórnenda er til staðar og þeir hafa eflt samstarf sín í milli
- Vilji er til að halda starfinu áfram og efla það
- Þarf að formgera nánar umgjörð, utanumhald og eftirfylgni

SAMSTARF LERUM OG GAUTABORGARHÁSKÓLA

Hvati og markmið:

- Bæta námsárangur skóla í sveitarfélaginu
- Efla forystu í því skyni að auka færni skóla og sveitarfélags til að bæta skólastarf og þekkja, meta og skilja innviði skóla

Fræðslustjórar áttu frumkvæði að samstarfinu

- 5 ára samstarfsverkefni, 2012 -2017
- Greining á skólum og leiðir þróaðar (doktorsnemar)
- Fræðsla og regluleg viðtöl við skólastjórnendur (Ulf Blossing)
- Fræðslustjórar og Ulf Blossing skrifuðu saman fræðigrein http://gupea.ub.gu.se/handle/2077/46268
- Sjálfsmat, viðtöl, árangursviðmið út frá samræmdum prófum og mat á stöðu sveitarfélagsins

LERUM

HTTPS://WWW.LERUM.SE/UTBILDNING-OCH-BARNOMSORG/

- Um 40.000 íbúar
- 39 skólastjórar (leik- og grunnskóla)
- Tveir fræðslustjórar, Karin og Ann
  - Eru heilan dag í viku úti í skólum, önnur í leikskóla og hin í grunnskóla
  - Sameiginlegir vinnufundir fræðslustjóra og allra skólastjóra leik- og grunnskólanna vikulega. Þar af leshringir 7 – 8 sinnum á önn
  - Allir skólastjórarnir stunda starfendarannsóknir – kynntar og ræddar í vinnusmiðjum
  - Teymisvinna í grunnskólunum

FRÆÐSLUSTJÓRAR OG SKÓLASTJÓRAR
LESHRINGIR

- Gera áætlun um lesturinn fyrir eina önn í einu
- Fræðslustjórar
  - Panta og kaupa inn bækur fyrir alla og stýra leshringjafundunum
  - Draga saman lesefni fundarins, lyfta lykilhugtökum og nýta samræðu til náms og lausnaleit
  - Skipuleggja vinnu í hópum þar sem teknir eru fyrir ákveðnir þættir sem lögð er áhersla á í því lesefni sem unnið er með hverju sinni

DÆMI UM VERKEFNI Í LESHRINGSHÓP (4 MANNA HÓPAR – A, B, C, D)

Skólastjórar hafa undirbúið frásögn af strembnu viðfangsefni sem þeir eru að fást við í skólunum sínum:

- Skólastjóri (A) kynnir viðfangsefnið og hinir spyrja spurninga til að átta sig betur á hlutunum
- Þegar ekki eru fleiri spurningar ræða B, C og D saman um viðfangsefnið og hugsa í lausnum en gefa engin svör
- A hlustar og punktar hjá sér úr samræðu hinna og reynir að finna eigin lausn út frá þeim til að kynna hinum í lokin (Wiliam, 2016, bls. 211)

FRÆÐSLUSTJÓRAR OG SKÓLASTJÓRAR
STARFENDARANNSÓKNIR - VINNUSMIÐJA

- Skólastjórum er skipt í 4 hópa (10 í hóp)
- Hver hópur hittist í 3 klst vinnusmiðju á hverri önn þar sem tveir (einn leikskólastjóri og einn skólastjóri grunnskóla) kynna starfendarannsókn sína og hinir bregðast við út frá ákveðnu módeli
- Þátttakendur í smiðjunni auk skólastjórnenda eru báðir fræðslustjórarnir og Ulf Blossing frá Gautaborgarháskóla
- Hver kynning er 30 mínútur. Þegar kynningarnar hafa átt sér stað fara báðir flytjendur út og ræða saman sín á milli meðan þeir sem eftir eru ræða hvaða áhrif kynningarnar höfðu á þá og hvaða spurningar vöknuðu. Þeir undirbúa viðbrögð sín til flytjenda

FRÆÐSLUSTJÓRAR OG SKÓLASTJÓRAR
STARFENDARANNSÓKNIR - VIÐBRAGSMÓDEL

- Gullkorn – eitt skýrt frá hverjum og einum
- Orðið er laust – spurningar til flytjenda (farið hringinn)
- Eitt einfalt ráð til flytjenda sem þeir geta tekið með sér og geta notað það eins og þeim hugnast (flytjendur mega ekki bregðast við ráðinu)
- Hinir mega ekki segja frá eigin rannsóknum meðan á þessu stendur en fá tíma til þess í opinni umræðu í lokin

LJUNGVIKSSKOLAN

HTTPS://WWW.LERUM.SE/SKOLSIDOR/LJUNGVIKS-ENHET/LJUNGVIKSSKOLAN/

- F-9 skóli (leikskólabekkur til 9. bekkjar)
- Tveir skólastjórar, F-3 og 8-9. b. og 4-7. bekk
- 400 nemendur
- 55 fagmenntaðir starfsmenn
- 5 teymi (tvö F-3, tvö 4-7 og eitt 8-9), teymisstjórar
- Aldursblöndun
- Sveigjanlegur vinnutími: kl. 7, 7.30 eða 8 til 15.30, 16 eða 16.30

HLUTVERK OG VINNULAG Í LJUNGVIKSSKOLAN

Stjórnendur : Vinna starfendarannsókn. Fylgja eftir ferlum og vinnulagi teyma, halda á lofti faglegri orðræðu og „við“ tilfinningu. Þeir eru þátttakendur í daglegu starfi og leggja áherslu á að nýta fyrirliggjandi gögn og sjálfsmat út frá kvörðum til að efla skólastarfið. Funda vikulega með öllum teymisstjórum

Teymisstjórar: Gera starfið í teymunum sýnilegt, greina og meta árangur og stuðning, skipuleggja dagskrá teymisfunda, skrifa fundargerðir, greina frá árangursríku starfi í teyminu og tryggja tengingar við önnur teymi

Teymi: Fagleg og fjárhagsleg ábyrgð. Um 8 starfsmenn og tæplega 100 nemendur. Samkennsla. Yfirleitt tveir saman með nemendahóp en samsetning nemendahópa er breytileg. Vikulegir 1 ½ klst vinnufundir auk 4 klst vinnulotu í mánuði. Unnið út frá tímalínu til að tryggja samfellu

ÁRANGUR

- Miklar breytingar á hugarfari og starfsháttum skólastjóra
  - Samstaða og skuldbinding um þátttöku í skólastarfinu og ábyrgð til að leiða umbreytingastarf
- Hríslun á skólaþróun skólastjóra til starfsfólks skóla sem skilar sér í árangri nemenda
- Námsárangur nemenda hefur þokast upp á við
  - lækkaði fyrstu tvö árin eftir að verkefnið hófst en hefur farið hægt upp á við síðustu árin
- Eftirsótt að starfa sem skólastjóri í Lerum

SAMANBURÐUR

	HÉR (grunnskóli)	ÞAR (leik- og grunnskóli)
NÁLGUN og UMGJÖRÐ	Víð. Verkferlar og viðmið ekki fyllilega skýr. Óljóst hver er ábyrgðar- og eftirfylgniaðili. Leik- og grunnskóli aðskildir. Margt prófað en ekki fullreynt. Lítill tími ætlaður í vinnuna	Afmörkuðuð, formföst og skýr. Ljóst hver ber ábyrgð á verkefninu og fylgir því eftir. Unnið saman með leik- og grunnskóla. Mikill tími ætlaður í vinnuna
HLUTDEILD/ FORYSTA	Töluverð hjá stjórnendum	Áberandi mikil hjá skólastjórum og fræðslustjórum
HRÍSLUN	Ekki augljós í skólunum	Greinileg í skólunum
AUKINN NÁMSÁRANGUR	Ekki staðfestur	Staðfestur en mætti vera meiri

HEIMILDIR

Anna Kristín Sigurðardóttir. (2010). Professional learning community in relation to school effectiveness. *Scandinavian Journal of Educational Research,* *54*(5), 395-412.

Birna María Svanbjörnsdóttir og Trausti Þorsteinsson. (2011). *Stjórnkerfi skóla á Akureyri.*

DuFour, R. & Fullan, M. (2013). *Cultures built to last. Systemic PLCs at work.* Bloomington: Solution Trees Press.

DuFour, R., DuFour, R., Eaker, R., og Many, T. (2010). *Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work.*

Hall., G., & Hord, S. (2011). Patterns, principles and potholes (3rd ed.). Boston: Pearson.

Hargreaves, A. (2007). Sustainable professional learning communities. In L., Stoll, & K. Seashore Louis (ritsj.), *Professonal learning communities. Divergence, depth and dilemmas* (pp. 181–195). Maidenhead: Open University Press.

Hargreaves, A. & Fullan, M. (2012). *Professional capital: Transforming teaching in every school.* NewYork: Teacher College Press.

Harris, A. (2010). Leading system transformation. *School Leadership and Managemetnt, 30*(3), 197-207.

Hopkins, D. Stringfield, S., Harris, A., Stoll, L. & Mackay, T. (2014). School and system improvement: a narrative state-of-the-art review. School Effectiveness and School Improvement, 25(2), 257–281. http://dx.doi.org/10.1080/09243453.2014.885452

Krøll-Schwartz, S. (2004). Teamets mappe – inspiration til teamets arbejde og konkrete redskaber i form af kopiark. Frederikshavn: Dafolo.

HEIMILDIR

Leithwood, K., Anderson, S., Mascall, B., & Strauss, T. (2010). School leaders´ influences on student learning: The four paths. In T. Bush, L. Bell, & D. Middlewood (Eds.), The principles of educational leadership & management (2nd edition) (pp. 13–30). Los Angeles: SAGE

Lambert, L. (2003). Leadership redefined: An evocative context for teacher leadership. *School Leadership Management, 23*(4), 421−430.

Laufey Magnúsdóttir. (2017). *Lærdómssamfélagið.* Miðstöð skólaþróunar HA.

Maríanna Ragnarsdóttir. (2016). *Samstarfsverkefni um innleiðingu á lærdómssamfélagi: ávinningur í tveimur grunnskólum.* MA ritgerð.

Olivier, D.F., Hipp, K. K. (2010). Assessing and analyzing schools as professional learning communities. In K. K. Hipp & J. B. Huffman (Eds), Demystifying professioanl learning communities: School leadership at its best. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

Roy, P. & Hord, P. (2006). It´s everywhere, but what is it? Professional learning community: *Journal of School Leadership, 16*(16), 490-501.

Seashore Louis, K., Leithwood, K., Wahlstrom, K., & Anderson, S. (2010). *Learning from leadership: Investigating the links to improved student learning. Final Report of Research to the Wallace Foundation.* [Minnesota]: University of Minnesota.

Spillane, J. (2006). *Distributed leadership.* San Francisco: Jossey-Bass.

Stoll, L. (2009). Capacity building for school improvement or creating capacity for learning? A changing landscape. *Journal of Educational Change, 10*, 115–127.